

Allvarstid

Vardagstryck

3005/39

ALLVARSTID

»Ett krig har brutit ut, vars omfattning och verkningar
ej kunna överskådas. Omätlig är den olycka, som drabbar
de i kriget indragna folken. Förödande följer äro att
vänta även för andra. Det är ett nederlag för mänsklig-
heten, att krigets makter blivit fredens övermäktiga.»

Orden äro vår konungs till den församlade urtima riksdagen. Sveriges strävan skall, fortsatte konungen, alltfört förbliva att hävda vår självbestämningsrätt och vårt oberoende samt vår vilja att med alla de i kriget deltagande nationerna upprätthålla vänskapliga förbindelser.

De stora krigshändelserna hittills ha utspelats vid Östersjön eller i Nordsjön. Europas nordvästra hörn och därmed Norden ha kommit i brännpunkten. Som en följd av makternas oinskränkta ekono-

miska krigföring har vår sjöburna utrikeshandel rubbats, och oberäkneliga svårigheter ha yppats för vår folkförsörjning. Varje liten neutral stat i krigszonernas närhet har försatts uti ett farofyllt och provande läge. Tiotusentals män, inkallade till förstärkt försvarsberedskap, svara för värdet av Sveriges neutralitet. Våra sjömän, lotsar och fiskare löpa faror till liv och lem. Men tidens allvar ålägger alla och envar plikter, offer och ansvar.

TILL SVERIGES FOLK

1939

ALLVARSTID
KRÄVER

Samhällsanda
Vaksamhet
Tystnad

VAKSAMHET

Nu liksom under världskriget har Sverige blivit ett uppehålls- och genomfartsland för folk från öst och väst och syd. Det kan befaras, att en del främlingar äro »spejare och luranter», som hitkommit i ljusskygga avsikter eller missbruka den gästfrihet, vårt land visat dem. Och det kan ej anses utslutet, att svenska medborgare förledas till illojala förbindelser med främlingar eller rent av till det avskyvärdaste av allt, spioneri mot sitt fosterland.

Spioneri enligt svensk lag är att gå främmande makt tillhanda med uppgifter, som kunna skada rikets försvar eller folkförsörjning. Spioneri är således ej blott att uppenbara handlingar, avbildningar m. m. om hemliga militära förhållanden utan även att utlämna otillåtna och menliga uppgifter om ekonomi och handel, produktion och teknik. Spioneri är ej blott ett kunskapande om svenska förhållanden utan även ett kunskapande i Sverige om en främmande makt, ty varje spionage bedrivet i vårt neutrala land kan äventyra de vänskapliga förbindelser, vartill neutralitetsförklaringen förpliktar Sverige.

Polismyndigheterna behöva i sin övervakning allmänhetens hjälp för att snabbt kunna upptäcka och i tid förebygga en spioneriverksamhet, som kan lända

vårt land till obotlig skada. Närmaste polisstation eller landsfiskal bör skyndsamt underrättas, om någon person exempelvis på grund av fotografering eller vissa studier uppträder misstänkt eller hans sysselsättning och umgänge eljest ge anledning till farhågor. Utan att akta på risken för personliga obehag måste medborgarna genom vaksamhet bistå myndigheterna vid tillsynen.

Men vaksamhet må icke drivas till panik. Allmänheten får ej intalas till något uppblossande utlänningshat eller uppmuntras till ett nervöst och blint angiveri. Betänk att många främlingar blott äro stadda på snabb genomfärd och att andra uppehålla sig i Sverige i de legitimeste syften, till fromma för vårt eget lands näringar och handel. Besinna även, att politiska flyktingar eller andra utstötta och hemlösa vistas här med myndigheternas tillstånd, i enlighet med gammal svensk flyktingepolitiks humanitära anda. I den mån medborgarna fullgöra sin laga plikt att anmäla inhyst utlännings, stå främlingarna redan under myndigheternas kontroll.

Den särskilda vaksamhet, som tidsläget påkallar, skall inriktas på befarade landsskadliga förehavanden, vare sig av främlingar eller svenskar och vare sig brottsligt uppsåt eller blott obetänksamhet tros för handen. Och det måste finnas viss grund till misstanke, innan de arbetstygda polismyndigheterna alarmeras. Annars uppstår fara för att de fall, som förtjäna undersökas, drunkna i mängden av löst skvaller.

För denna vaksamhet dela
alla medborgare ansvaret!

TYSTNAD

Under den fred, som Sverige i fem långa kvartsekel njutit, har det svenska folket vant vid att inbördes eller med främlingar öppenhjärtigt dryfta allsköns frågor och inre förhållanden. Så har kunnat ske i medvetande om våra vänskapliga syftsmål, i tro på fortsatt fred med grannmakter och i förlitande till vårt avskilda, skyddade läge. Det nu pågående kriget har emellertid mer än någonsin tillförne blivit till ett hot mot vår fria handel. Och den moderna krigföringen har vidgat stridsfronterna samt skärpt det ovissas risker för vart neutralt land.

I detta allvarsläge är förtegenhet en medborgarplikt. Det måste ingå som ett led i vår militära och ekonomiska beredskapstjänst, att var och en bevarar för sig själv kunskaper, som under kriget böra hemliga hållas.

Tystnad ifrågasättes ej om förhållanden, som redan vederbörligen bragts till offentligheten. Men med denna inskränkning bör förtegenhet städse visas, så fort det kan antagas, att yppandet av en uppgift kan motverka eller skada svenska livsintressen. Det gäller uppgifter ej blott om vårt försvar utan även om vår sjöfart, vår produktion och vår folkförsörjning överhuvud. Ett oförsiktigt yttrande om en båtlast, en exportkvantitet, en fabriks tillverkningskapacitet eller driftsomläggning — för att blott nämna några exempel — kan nå fram till obehöriga och utnyttjas mot Sverige. Även till synes oskyldiga fakta kunna äga betydelse för krigförande eller andra makter.

Kravet på tystnad innesluter även en maning att ej ge spridning åt allehanda obestyrkta eller otroliga rykten, ägnade att vilseleda och uppjaga allmänheten

eller att grumla ett korrekt förhållande till främmande makter. Samhällelig ansvarskänsla måste bjuda envar att i sin krets göra vad på honom eller henne ankommer för att stävja ett skadegörande ryktessmideri.

Förtegenhet måste först och främst iakttagas vid umgänge med främlingar eller obekanta. Tystlåtenhet måste dock alltid uppfattas som en skyldighet, ty den, som en gång omtalat en uppgift, bär det yttersta ansvaret, ifall uppgiften föres vidare och kommer skada åstad. Tystnad bör särskilt iakttagas på restauranger och kaféer, på tåg, bussar, spårvagnar och båtar samt överhuvud i större sällskap, där obehöriga kunna lyssna eller uppsnappa ett och annat. Och ingenting kan i dessa tider vara oförsvarligare än att vilja skrodera med kännedom om viktiga uppgifter.

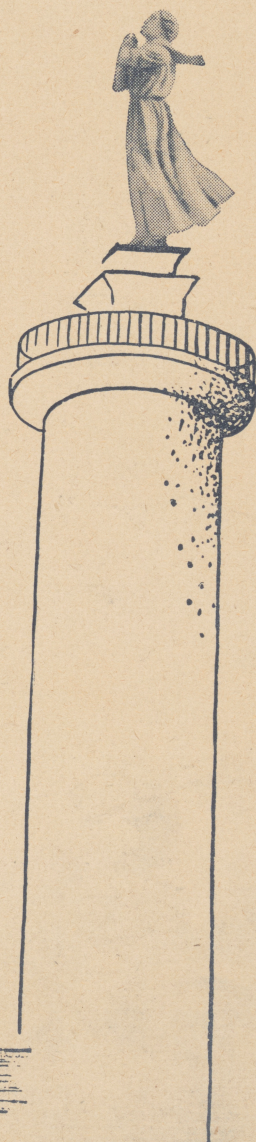
Vädjan om tystnad göres i alla medborgares eget intresse. Såväl vårt lands värnkraft som vårt folks ekonomiska utkomst och uthållighet stå på spel. Skulle Sverige indragas i kriget, kan ett sorglöst yppande i förväg av militära förhållanden kosta otaliga frontmän och civila livet. Förblir Sverige utanför, kan ett obetänksamt och förfluget ord om handel och produktion nyttjas för krigförandes handelsspionage och omsmidas till ett vapen riktat mot vår egen folkförsörjning. Lösmyntheten kan bli en förbrytelse, om den vägleder en främmande marin att uppbringa eller torpedera våra fartyg. Tänk på de många svenska sjömän, som under världskriget för landets och vår skull fingo sätta livet till!

Låt tystnaden nu bli en bjudande samhällsplikt!

ALLVARSTID
KRÄVER

Samhällsanda
Vaksamhet
Tystnad

SAMHÄLLSANDA

Redan har detta krig vållat stora rubbningar i vårt folkhushåll. Varar kriget länge, kunna än svårare påfrestningar bli oundvikliga. Priset för vår neutralitet och vår fred måste då kanske betalas med avsevärda personliga uppoffringar och inskränkningar eller med en tillfälligtvis sänkt levnadsstandard. Är detta pris för högt, om vi förskonas från krigets fasor? Borde icke tanken på de länder, där generation efter generation av ungdom fått förblöda på slagfälten, och tacksamheten för det fredsprivilegium, som vårt land sedan 1814 besuttit, ge vårt folk kraft att med frejdigt mod gå svårigheter, ja, försakelser till mötes?

I onda och allvarliga tider prövas samhällsandan.

Det är icke samhällsanda att allenast tänka på sitt och egen fördel. Det är icke samhällsanda att söka undandraga sig sin andel av bördorna och övervältra dem på andra, måhända svagare axlar. Det är icke samhällsanda att utnyttja krisläget för att sko sig på kanske sämre ställda medborgares bekostnad. Det är icke samhällsanda att utan all hänsyn till fattiga medmänniskor samla i det egna skafferiet. Det är icke samhällsanda att genom en utmanande livsföring väcka till nytt liv den gulascheriets anda, som under världskriget förpestade atmosfären i samhället.

Samhällsanda är alla medborgares och gruppers solidaritet inför den ödesmätade tid, som våra dagars Sverige genomlever, och inför de skönjbara eller oskönjbara faror, som denna tid kan bringa med sig. Samhällsanda är att besinna, att allas väl och ve nu beror på envar enskilds lojalitet och pliktuppfyllelse. Samhällsandan kan även uttryckas med Gustaf Vasas korthuggna ord: »Ingen göre, vad han vill, men vad han bör».

I vårt svenska folkstyre ges det öppen rätt till kritik av myndigheternas mått och steg, och varje medborgare är oförhindrad att ingiva framställningar eller besvär. Dessa medborgerliga rättigheter äro oförkränkta. Men alla måste inse, att en hastig omläggning av stora delar av vårt näringsliv till krigshushållning samtidigt som neutralitetsvakt inkallats icke kan ske utan gnissel och störningar. Det måste åtgå tid, innan erfarenhet samlas eller jämvikt på arbetsmarknaden skapas. En surmulen och hätsk kritik, framförd utan beaktande av de stora sammanhangen och lägets nödtvång, gagnar sällan saken men kan anfråta samhällsandan. Nu lika väl som under vår stormaktstid är det en gyllene regel, att man i stället för att »kvida och lida» måste »det onda genom goda råd bota och borttaga».

Vårt finska broderfolk har under de senaste veckorna skänkt oss ett lysande exempel på vad ett folk, som älskar sin frihet, kan lägga i dagen av seg och tålmodig och mäktig solidaritet.

I en våldets tid, då stater förintats eller hotas av undergång, måste även vi svenskar eftersinna vår nationella frihets omätliga och omistliga värden. Över alla parti- och klassintressen stå vår enande historia samt värnet om vårt månghundraåriga oberoende och vår svenska kultur. Varken vår frihet eller vår kultur ha vi likväl fått till skänks. De ha kunnat muras blott med våra förfäders svett och blod, suckar och tårar, tunga umbäranden och förtröstansfulla plikt-trohet. De krav, som under nuvarande neutralitet ställas på vår generation, uthärda ingen jämförelse. Men kvar står vårt ansvar inför framtiden, oförminskat och ovillkorligt.

Låt oss därför möta den onda tiden med viljestark samhällsanda, skuldra vid skuldra!

